

2025, 14 (3), 1473-1504 | Araştırma Makalesi

İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda Yer Alan Lale Tasvirli Mezar Taşlarından Örnekler

Saliha Bozer Bayraktar¹

Öz

Makale, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda yer alan lale tasvirli mezar taşlarının estetik ve kültürel özelliklerini incelemektedir. Çalışma, Osmanlı dönemine ait mezar taşlarında lale motifinin kullanımını sanatsal, tarihsel ve ikonografik açıdan ele almaktadır. Araştırmada İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'ndaki tarihi mezar taşlarının sayısının fazla olması nedeniyle 22 numaralı adada yer alan, envanter numarası 12207-12508 olan 303 tane mezar taşı içerisindeki tespit ettiğimiz lale motifli mezar taşları değerlendirilmiştir. Özellikle 18. ve 19. yüzyıllara tarihlenen mezar taşlarında yoğunlaşan çalışma, farklı kompozisyon ve bezeme tekniklerini incelemiştir. İncelenen eserlerde lale motifi, genellikle baş taşlarında ve mezar taşı yüzeylerinin üst köşeliklerinde belirginleşmiştir. Motif, bitkisel tepelikler, bordürler ve madalyon kompozisyonları içerisinde yer alarak estetik bir bütünlük oluşturmuştur. Makale, mezar taşlarındaki lale tasvirlerinin ikonografik anlamlarına da ışık tutmaktadır. Lalenin İslam kültüründe "Allah" lafzını simgelemesi, bu motifin kullanımını dini bir simge olarak öne çıkarmaktadır. 16. yüzyıldan itibaren lale motifinin klasik Osmanlı süsleme sanatındaki yaygın kullanımı, 18. yüzyılda natüralist üslupla farklı bir boyut kazanmıştır. Bu dönüşüm, mezar taşlarındaki kompozisyonların estetik değerini artırmıştır. Araştırmanın metodolojisi saha çalışması, ölçüm, fotoğraf çekimi ve çizimlere dayanmaktadır. Mezar taşlarının yüzey süslemeleri, yazıtlar ve kitabe düzenleri, sanat tarihi perspektifiyle değerlendirilmiştir. Arazi çalışmaları sırasında mezar taşlarının envanter kayıtları oluşturulmuş, taşların ölçümleri ve detaylı fotoğrafları alınmıştır. Ayrıca, taşların üzerindeki yazılar deşifre edilerek tarihi ve kültürel bağlamları analiz edilmiştir. Lale motifinin mezar taşlarında simetrik düzenlemelerle ve farklı sanatsal yorumlarla karşımıza çıkması, Osmanlı sanatındaki estetik kaygının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu motif, dönemin sanat anlayışını ve estetik değerlerini yansıtan çok yönlü bir unsur olarak sanatsal ve kültürel tarih açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Sanatları Tarihi, Osmanlı Mezar Taşları, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı, Taş Süsleme

Bozer Bayraktar, S. (2025). İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda Yer Alan Lale Tasvirli Mezar Taşlarından Örnekler. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14(3), 1473-1504. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1633970>

Geliş Tarihi	05.02.2025
Kabul Tarihi	12.07.2025
Yayın Tarihi	30.09.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

Examples of Tulip-Depicted Tombstones in Karacaahmet Cemetery, Istanbul

Saliha Bozer Bayraktar ¹

Abstract

The article examines the aesthetic and cultural characteristics of tulip-depicted gravestones located in Karacaahmet Cemetery in Istanbul. The study addresses the use of the tulip motif on Ottoman-era gravestones from artistic, historical, and iconographic perspectives. Due to the large number of historical gravestones in Karacaahmet Cemetery, the research focuses specifically on the gravestones located in Island 22, with inventory numbers ranging from 12207 to 12508. Among these 303 gravestones, those featuring tulip motifs were identified and analyzed. The study mainly concentrates on gravestones dating back to the 18th and 19th centuries and explores various compositional and ornamental techniques. On the examined pieces, the tulip motif is predominantly found on the headstones and the upper corners of the gravestone surfaces. The motif appears within vegetal finial, borders, and medallion compositions, contributing to an aesthetic unity. The article also sheds light on the iconographic meanings of the tulip representations found on gravestones. In Islamic culture, the tulip symbolizes the name of "Allah", which highlights the motif's use as a religious symbol. Since the 16th century, the tulip motif has been widely used in classical Ottoman decorative arts; however, in the 18th century, it took on a new dimension with a naturalistic style. This transformation enhanced the aesthetic value of the gravestone compositions. The research methodology is based on fieldwork, measurements, photography, and drawings. The surface decorations, inscriptions, and layout of the epitaphs on the gravestones were evaluated from an art historical perspective. During the field studies, inventory records were created for the gravestones, and detailed measurements and photographs were taken. Additionally, the inscriptions on the stones were deciphered and analyzed within their historical and cultural contexts. The appearance of the tulip motif in symmetrical arrangements and through various artistic interpretations is considered a reflection of the aesthetic concern in Ottoman art. This motif stands out as a multifaceted element that reflects the artistic understanding and aesthetic values of its time, bearing significant importance in the context of artistic and cultural history.

Keywords: History of Islamic Arts, Ottoman Tombstones, Istanbul Karacaahmet Cemetery, Stone Decoration

Bozer Bayraktar, S. (2025). Examples of Tulip Depicted Tombstones in Karacaahmet Cemetery, Istanbul, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 14(3), 1473-1504. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1633970>

Date of Submission	05.02.2025
Date of Acceptance	12.07.2025
Date of Publication	30.09.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

Giriş

Türk-İslam sanatları, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerin ve estetik anlayışların kaynaşmasıyla zenginleşen derin bir sanatsal miras olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sanat geleneği içinde mezar taşları, dini, sosyal ve estetik değerleri yansıtan önemli kültürel belgeler olarak öne çıkmaktadır. İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda yer alan lale tasvirli mezar taşları, bu sanatsal mirasın dikkat çekici örnekleri arasında yer almakta olup, sanatsal değerleri ve kültürel anlamları açısından kapsamlı bir incelemeyi hak etmektedir.

Mezar taşı sanatı, insanlık tarihi boyunca toplumsal, dini ve kültürel kimlikleri yansıtan önemli bir sanat dalı olarak varlık göstermiştir. İslam sanatında mezar taşları, yalnızca ölen kişinin kimliğini belgeleyen anıtlar dışında, dikildikleri dönemin zihniyetlerine ışık tutan en somut ve en sanat dolu belgeler olarak araştırılmayı beklemektedir. (Çetin, 2019, s.43). Bu sanat dalı, taş işçiliği, hat sanatı, süsleme teknikleri ve ikonografik semboller gibi çok sayıda disiplini bir araya getirir. Mezar taşı sanatı, Türk-İslam coğrafyasında özellikle Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde büyük gelişim göstermiştir. İlk İslam mezar taşlarında sade ve işlevsel tasarımlar öne çıkarken, Osmanlı döneminde sanatkârların katkısıyla mezar taşları daha estetik ve sembolik bir görünüme bürünmüştür. 16. yüzyıldan itibaren, Osmanlı sanatında gelişen süsleme üslupları mezar taşlarına da yansımış, bitkisel ve geometrik motifler, estetik bir kompozisyon oluşturmuştur.

Osmanlı mezar taşlarında süsleme ve kompozisyon, başlık, gövde ve kitabe düzeni gibi temel unsurlar etrafında şekillenmiştir. Lale, gül, sümbül ve çiçek motifleri gibi bitkisel desenler, taşların estetik görünümünü güçlendirmiştir. Taş işçiliğinde kabartma, oyma ve ince işleme teknikleri kullanılarak motifler zarif bir şekilde taş yüzeyine işlenmiştir. Mezar taşlarında bulunan yazı istifleri, taşın sanatsal değerini artıran temel unsurlar arasında yer alır.

Mezar taşları, dini ve kültürel simgelerin sanatsal ifadelerle bütünleştiği önemli eserlerdir. Bu taşlar üzerindeki her bir motif, belirli bir anlam taşıyarak hem estetik hem de sembolik bir işlev görür. Örneğin, lale motifi ile "Allah" lafzı ebced hesabına göre aynı sayısal değeri (66) taşıdıkları için benzer manevi çağrışımlar uyandırır. (Baytop&Kurnaz, 2003, s. 80). Ayrıca, mezar taşlarındaki kitabeler, Kur'an-ı Kerim'den ayetler ve dualarla süslenerek manevi bir derinlik kazanır. Mezar taşları, toplumsal hiyerarşiyi ve sosyal statüyü de yansıtan sanat eserleridir. Taşların boyutları, işçilik kalitesi ve üzerlerindeki süsleme detayları, ölen kişinin toplumdaki statüsünü ortaya koyar. Osmanlı toplumunda yüksek rütbeli devlet adamları, din alimleri ve zengin aileler için daha görkemli ve sanatsal mezar taşları yapılmıştır.

Osmanlı coğrafyasındaki mezar taşı sanatı, bölgesel üsluplara göre farklılık göstermiştir. İstanbul, Bursa, Edirne gibi sanat merkezlerinde daha detaylı ve ince işçilikle yapılan taşlar, taş işçiliği geleneğinin zirvesini temsil eder. Anadolu'nun farklı bölgelerinde ise yerel sanatkârların üslupları doğrultusunda daha özgün eserler ortaya çıkmıştır. Mezar taşı sanatı, Türk-İslam sanatları içinde çok katmanlı estetik ve kültürel değerler barındıran bir alan olarak önem taşımaktadır. Sanatsal detayları, tarihi belgeleri ve sembolik anlatımlarıyla bu sanat dalı, Osmanlı sanatı ve kültür tarihine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

1. Lale Motifinin Tarihsel ve Sanatsal Seyri

Lale motifi, Osmanlı sanatında estetik, dini ve kültürel anlamların simgesi olarak benzersiz bir yere sahiptir. Bu motifin sanatsal yolculuğu, Osmanlı sanatının çeşitli dönemlerinde farklı üsluplarda ele alınmış ve gelişmiştir. Lale, 16. yüzyılda Osmanlı süsleme sanatlarında belirginleşerek klasik üslupta doğal formlardan stilize desenlere doğru evrilmiştir. Osmanlı sanatında lale motifi, 16. yüzyılın ilk yarısında süsleme sanatlarına girmiştir. Bu dönemde Kanuni Sultan Süleyman devri nakkaşlarının eserlerinde, natüralist bir anlayışla işlenmiş laleler görülmektedir. Özellikle çini, tezhip ve minyatür sanatlarında, ince işlenmiş zarif lale motifleri dikkat çeker. 16. yüzyılın sonlarına doğru, Osmanlı sanatında klasik süsleme üslubu gelişmiştir. (Derman, 2003, s. 81). Bu dönemde lale motifi, diğer çiçeklerle birlikte karmaşık kompozisyonlara dahil edilmiştir. Lale, saray nakkaşlarının eserlerinde estetik açıdan zirveye ulaşmış ve Osmanlı sanatında en belirgin motiflerden biri haline gelmiştir.

18. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun sanat ve kültür hayatında "Lale Devri" olarak bilinen parlak bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde lale, adeta sosyal hayatın ve sanat dünyasının simgesi haline gelmiş; kumaş, çini, cam ve hatta mimari süslemelerde geniş yer bulmuştur. 19. yüzyılda Batı etkileriyle birlikte lale motifinin stilize formları daha barok ve rokoko tarzında işlenmiştir. Bu dönemde mezar taşlarında, daha zarif ve romantik tasarımlar öne çıkmış, lale motifleri estetik bir zenginlik katmıştır. Lale motifinin Osmanlı sanatındaki yolculuğu, hem estetik hem de kültürel dönüşümleri yansıtan kapsamlı bir süreci içermektedir. Bu motif, Osmanlı sanatının dönemsel üsluplarını anlamak ve kültürel kimliği incelemek açısından önemli bir sembol olarak sanat tarihinde yerini almıştır.

İslam sanatlarında "Allah" lafzını simgeleyen lale motifi (Akgül, 2011, s. 334), mezar taşlarında dini ve manevi anlamlar yüklenerek kullanılmıştır. Lale figürü, baş taşlarında, kitabe çerçevelerinde ve kompozisyonların merkezi ögesi olarak ön plana çıkmıştır. Özellikle dua metinlerinin çevresine yerleştirilen lale motifleri, dini mesajların görsel temsili olarak sanat eserlerine manevi bir boyut kazandırmıştır. Motiflerin kompozisyon içindeki simetrik düzenlemeleri, ahiret inancının sanatsal bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Lale motifinin dini anlamının yanı sıra sanatçıların estetik kaygılarıyla birleştirilen sembolik işlevi, Osmanlı mezar taşı sanatının çok yönlü yapısını gözler önüne sermektedir. İncelenen mezar taşlarında lale motiflerinin merkezi kompozisyonlardaki kullanımı, hayatın geçiciliğini ve ilahi kudreti temsil eden güçlü bir ikonografik mesaj taşımaktadır.

2. İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nın Sanatsal ve Tarihsel Önemi

İstanbul Karacaahmet Mezarlığı, Türk-İslam sanatlarının tarihsel dönüşümünü izleme bakımından önemli bir gösterge niteliğindedir. İmparatorluğun farklı dönemlerine ait mezar taşları, hem sanatsal hem de kültürel açıdan derin anlamlar taşır. (İşli, 2001, s. 376-377). Karacaahmet Mezarlığı'ndaki eserler, sanat tarihi, sosyoloji ve kültürel miras çalışmaları açısından geniş bir inceleme alanı sunmaktadır. Karacaahmet Mezarlığı, İstanbul'un en eski ve en büyük mezarlıklarından biri olarak yaklaşık 700 yıllık bir tarihe sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk yıllarından itibaren mezarlık olarak kullanılan bu alan, birçok önemli tarihî şahsiyetin de ebedi istirahatgâhıdır. (Genç, 2022, s. 153). Mezarlık, İstanbul'un Üsküdar semtinde Boğaziçi'ne hakim, hem tarihi hem de

topografik açıdan önem taşıyan bir noktada yer almaktadır. Osmanlı döneminde çok sayıda cami, tekke ve medreseye ev sahipliği yapan Üsküdar, Karacaahmet Mezarlığı'nın genişlemesi ve sürekliliği açısından elverişli bir mekan sunmuştur. (Özkardaş, 2010, s. 335-340).

Karacaahmet Mezarlığı, Osmanlı sanatının farklı dönemlerine ait sanat üsluplarını yansıtan mezar taşlarıyla doludur. Mezarlıkta erken dönem Osmanlı klasik üslubundan barok ve rokoko etkilerine kadar geniş bir sanatsal çeşitlilik gözlemlenir. Özellikle lale motifli mezar taşları, zarif taş işçiliği ve detaylı süslemeleriyle dikkat çeker. Kitabeler, taşların yüzeyine ince işçilikle işlenmiş, sanatsal ve edebi bir ifade kazandırılmıştır. Karacaahmet Mezarlığı'ndaki mezar taşlarında yazı istifleriyle birlikte, bitkisel ve geometrik motifler de yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Lale, gül, sümbül gibi çiçek motiflerinin yanı sıra, hurma dalları, sarmaşık ve kıvrık dal süslemeleri gibi bitkisel desenler de taşlarda yer alır. Mezar taşlarındaki başlıklar, kemerli yapılar, sütun ve vazoları gibi mimari unsurlar taşlara anıtsal bir görünüm kazandırır. Özellikle lale motifleri, hayatın geçiciliğini ve ilahi kudreti simgelemesiyle sıkça tercih edilmiştir.

Kitabeler, Osmanlı mezar taşlarının sanatsal değerini artıran en önemli unsurlardan biridir. Karacaahmet Mezarlığı'ndaki taşlarda genellikle celi sülüs, talik ve divani hat çeşitleri kullanılmıştır. Kitabelerde dualar, Kur'an ayetleri ve ölen kişinin hayatını özetleyen ifadeler yer alır. Mezar taşlarında bulunan yazı istifleri, estetik olduğu kadar manevi bir değer de taşır. Karacaahmet Mezarlığı'nda yapılan sanat tarihi araştırmaları, Osmanlı taş işçiliği ve mezar sanatı konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Mezar taşlarındaki üslup değişiklikleri, Osmanlı toplumundaki sanat zevkinin ve kültürel dönüşümlerin izlerini taşır. Arkeolojik kazılar ve saha araştırmaları, mezarlığın sanat tarihi ve kültürel miras açısından ne denli değerli olduğunu ortaya koymaktadır.

Karacaahmet Mezarlığı'ndaki mezar taşlarının korunması, Türk sanat tarihinin gelecek kuşaklara aktarılması açısından büyük önem taşır. Restorasyon projeleri, taşların özgünlüklerini koruyarak restore edilmesini sağlar. Aynı zamanda, bu mezarlık, kültürel miras envanterlerine kayıtlı olduğu için ulusal ve uluslararası ölçekte koruma altındadır. Karacaahmet Mezarlığı, İstanbul'un tarihî ve kültürel kimliğini şekillendiren unsurlar arasında yer alır. Şehirle bütünleşmiş bu kutsal alan, sanatseverler, tarihçiler ve araştırmacılar için eşsiz bir kaynaktır. Mezarlıkta bulunan lale tasvirli mezar taşları, Osmanlı'nın estetik anlayışını ve manevi dünyasını yansıtan önemli kültürel miras unsurları olarak sanatsal değere sahiptir. Bu eserlerin derinlemesine incelenmesi, tarihimizden tevarüs ettiğimiz kültür/sanat mirasımız ve arkeolojik/antropolojik çalışmalar ve medeniyet tarihimiz açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma kapsamında, 22 numaralı adada yer alan 14207-14508 envanter numaralı toplam 303 mezar taşı ön incelemeye tabi tutulmuş; bu taşlar arasından lale motifine sahip 28 mezar taşı ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışma, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda yer alan lale tasvirli mezar taşlarının sanatsal, tarihsel ve ikonografik özelliklerini incelemek amacıyla nitel bir araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın temel verileri, saha çalışmaları, görsel kayıtlar ve arşiv incelemeleri yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada betimsel analiz yöntemi benimsenmiştir. Sanat tarihi disiplinine uygun olarak, eserlere yönelik

ikonografik ve estetik değerlendirmeler yapılmış, tarihsel bağlamları ile sanat anlayışındaki değişimler irdelenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Saha Çalışması: İstanbul Karacaahmet Mezarlığı 22 numaralı Ada'da gerçekleştirilen saha çalışması sırasında lale tasvirli mezar taşları belirlenmiş, envanter numaraları kaydedilmiş ve detaylı ölçümler yapılmıştır. Mezar taşlarının tüm yönlerden fotoğrafları çekilmiş, yapısal özelliklerini vurgulayan çizimler oluşturulmuştur.

Görsel ve Yazılı Kaynak İncelemesi: Mezar taşları üzerindeki yazıtlar sanat tarihi kurallarına uygun olarak deşifre edilmiş ve metinlerin içerdiği dini, sosyal ve sanatsal bilgiler analiz edilmiştir. İlgili akademik çalışmalar ve önceki literatür taranarak sanatsal ve tarihsel bağlam güçlendirilmiştir.

İkonografik Analiz: Mezar taşlarındaki lale motiflerinin biçimsel ve üslup özellikleri incelenmiş, motiflerin kompozisyon içindeki konumları ve işlevleri değerlendirilmiştir. Motiflerin İslam sanatındaki dini ve sembolik anlamları, özellikle "Allah" lafzını temsil eden lale figürü detaylı olarak analiz edilmiştir.

Veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Fotoğraflar, çizimler ve yazıtlar sanat tarihi perspektifiyle yorumlanmış; motiflerin biçim, kompozisyon ve üslup özellikleri ikonografik çözümleme tekniği ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği, mezar taşlarının sistematik envanter kaydı, ölçüm ve fotoğraf belgeleriyle sağlanmıştır. Geçerlik ise farklı akademik kaynaklardan yararlanılarak, elde edilen verilerin karşılaştırmalı analizleriyle güçlendirilmiştir. Araştırmanın sınırlılıkları arasında bazı mezar taşlarının fiziksel hasarları, yazıtların zamanla silinmesi ve belirli dönemlere ait sınırlı veri bulunması yer almaktadır. Bu sınırlılıklar, arşiv kayıtları ve önceki çalışmalarla giderilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın katalog kısmında görüleceği üzere eserlerin tarihi, envanter numarası, kime ait olduğu, kitabesi, ölçüleri, yapım ve süsleme tekniği, konusu, tanım ve kompozisyon vb. özelliklerini ortaya koyarak, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda yer alan lale tasvirli mezar taşlarının Türk sanatı içerisinde, mezar taşları alanındaki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamız sırasında ilk olarak kaynak taraması yapılarak gerekli kaynaklara ulaşılmış, mezar taşı araştırmalarındaki gelişmeler ve araştırma yöntemleri tespit edilerek kendi metodumuz belirlenmiştir. İkinci aşamada saha çalışması yapmak için farklı tarihlerde ön araştırma yapmak için İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'na gidilerek kısa süreli çalışmalar yapılmıştır. Bu ön araştırmalar sonucunda çalışmamıza dahil olan örnekler belirlenmiş, mezarlık alanı içerisinde yüzeysel temizlik çalışmalarına, ölçü ve estampajlarının alınmasına ve fotoğraf çekimine başlanmıştır. Dijital olarak çekimi yapılan fotoğraflardan mezar taşlarının kitabeleri okunmuştur. Daha sonra autocad ve photoshop programları yardımı ile estampajlar çizim şekline dönüştürülmüştür. Mezar taşı başlıklarının düz bir yüzeye sahip olmamaları nedeniyle estampajları alınamamış, bunların çizimleri ölçü verileri kullanılarak fotoğraflarla çizilmiştir. Yuvarlak kesitli mezar taşlarında yüzey üzerinde yer alan kitabe karşıdan tam olarak görünmemekle birlikte, estampaj sonunda yapılan çizimle yazının tamamına çizimde verilmiştir.

Kitabede geçen hicri ve rumi tarihler www.ttk.gov.tr adresindeki tarih çevirme programı aracılığıyla miladi takvime çevrilmiştir.

4. Katalog

Eser No: 1

Fotoğraf No: 1

Çizim No: 1

Tarihi: H. 1222 / M. 1807-1808

Ait Olduğu Kişi: Mehmet Emin Efendi

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	83.5	20-21.5	9.5

Tanımı: Başlık; Baş taşı kısa sarıklı kavuk şeklindedir. Yan yana düşey çubuklarla hareketlendirilmiş iç başlığın alt kısmı daha kısa tutulan sarık kısmı olan başlık türüdür.

Gövde; Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki "Hüve'l-Baki" ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Hüve'l Baki ibaresinin yanlarında lale, üst kısmında ise soyut yaprak motifi vardır.

Eser No: 2

Fotoğraf No: 2

Çizim No: 2

Tarihi: H. 1210/M. 1795-96

Ait Olduğu Kişi: Hoşeda

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	139	30-47.5	9

Tanımı: Başlık; Baş taşı Üçgen tepeliktir. Tepeliğin kenarları içe ve dışa dönük olarak dönüşümlü sıralanmış C-S kıvrımları ile çevrenmiştir. C-S kıvrımlarının iç bölümleri inci dizisi ve akant yaprağı motifleriyle dolgulanmıştır. Alınlığın tepesinde akant yaprağı ve bunun ortasında inciyi hatırlatan dairesel motif bulunmaktadır. Alınlığın orta bölümünde gövdesi akant yapraklarıyla bezenmiş kaideli bir meyve kasesi yer almaktadır. Kaseinin içerisine armut motifleri işlenmiştir. Kaseinin etrafını akant yaprakları ile birlikte işlenmiş C-S kıvrımları çevrelemiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen taşın yüzeyinde celi sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üst satırdaki "Hüve'l-Baki" ifadesi ve alt satırlardaki dua ve tarih ibareleri kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin üst kısmına iki kenara simetrik olarak sütun başlıkları yerleştirilmiştir. Sütun başlıklarının üzerinden yükselen akant yapraklarıyla bezenmiş, C-S kıvrımları tepede akant yaprakları ile taçlandırılmıştır. Köşelerde oluşan alanlara birer dal üzerine işlenmiş

lale ve karanfil çiçekleri simetrik olarak yerleştirilmiştir. Tepelikle gövdeyi ayıran kısımda kıvrık dallar üzerine ritmik olarak yerleştirilmiş lalelerden oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürde sağdan ve soldan gelen iki dalın ortasında bir akant yaprağı yer almaktadır.

Eser No: 3

Fotoğraf No: 3

Çizim No: 3

Tarihi: H. 10 Şevval 1217/ M. 3 Şubat 1803

Ait Olduğu Kişi: Sineperver Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş taşı	157	34-47
		10

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik; tepeliğin üst kısmında bir akant yaprağı, C-S kıvrımları yer almaktadır. Tepeliğin merkezinde yayvan bir meyve kasesi içerisinde üzüm salkımı yer alırken bunun etrafında yine C-S kıvrımları bulunmaktadır. Kaseinin her iki yanına aşağı doğru sarkan küpe çiçekleri işlenmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen gövdenin yüzeyinde celi sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üst satırda yer alan tuğra ve alt satırdaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Gövdenin iki kenarına kademeli olarak yerleştirilmiş ince silmelerle oluşturulmuş bir bordür yerleştirilmiştir. Bordürün içerisi kıvrık dal ve üzerine yerleştirilmiş hayali çiçeklerle bezenmiştir. Kitabenin üst satırındaki tuğranın çevresi dilimli kemer biçiminde kademeli iki tane silme ile çevrilmiştir. Silmelerin iç kısmına birer dal üzerine yerleştirilmiş üç tane lale motifi işlenmiştir. Silmelerin dış kısmında köşelerde oluşan alanlara ise tek bir dal üzerinden yükselen ikiye tane lale simetrik olarak işlenmiştir. Gövdeyle tepelik arasında kıvrık dal ve hayali çiçeklerden oluşan bir sıra bordür yer almaktadır.

Eser No: 4

Fotoğraf No: 4

Çizim No: 4

Tarihi: H. 15 Recep 1213 / M. 23 Aralık 1798

Ait Olduğu Kişi: Nazperver Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	141	33-49
		12

Tanımı: Başlık; Üçgen tepeliklidir. Tepeliğin orta kısmına iki tane büyük C kıvrımı birbirine dönük olarak yerleştirilerek sırt kısımları soyut yapraklarla süslenmiştir. İç kısmında ise küçük C kıvrımları ve yine bunların da sırtında soyut yaprak motifleri vardır. Büyük ve küçük C kıvrımlarının iç içe yerleştirilerek soyut yapraklarla

çerçeveslendirildiği bu motif tepelikte dışa ve içe dönük şekillerde dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Tepeliğin merkezinde yer alan C kıvrımları ile dışta yer alan C kıvrımları arasına her bir tarafta ikişer tane lale motifi ve yapraklarının yer aldığı süslemeler simetrik olarak yerleştirilmiştir. Tepeliğin üst kısmı ise soyut yapraklarla taçlandırılmıştır.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen gövdenin yüzeyinde celi sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üst satırdaki “Hüve'l-Hallakü'l-Baki” ifadesi ve alt satırdaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. “Hüve'l-Hallakü'l-Baki” yazısını yanlarda sütun başlığı motiflerinden yükselen C-S kıvrımları, tepede stilize akant yaprak grubu çevrelemiştir. Köşelerde oluşan alanlara birer dal üzerine işlenmiş ikişer tane gül motifi simetrik olarak yerleştirilmiştir. Kitabenin etrafına içi üçer dilimli yaprak motifleriyle dolgulanmış bordür yerleştirilmiştir. Bu bordürün alınlıkla birleşen üst kısmına bir bordür daha işlenmiştir. Bordürün içerisine akant yapraklarıyla bezenmiş C kıvrımları işlenmiştir. C kıvrımları dönüşümlü olarak aşağıya ve yukarıya dönük olarak yerleştirilmiştir.

Eser No: 5

Fotoğraf No: 5

Çizim No: 5

Tarihi: Vefat tarihi yazılmamıştır.

Ait Olduğu Kişi: Ebubekir Ağa

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 189	28-29.5	15

Tanımı: Başlık; Soğan şeklinde başlık.

Gövde; Kitabe gövdesi taş kenarlarından ince düz silmelerle sınırlandırılarak celi sülüs hatlı yazı şeritleri soldan sağa doğru düz bir şekilde, yatay silmelerin oluşturduğu çerçeveler içerisinde üç satır halinde verilmiştir. Alt satır kartuş şeklindedir. Kitabenin üzerine simetrik şekilde düzenlenmiş stilize çiçek motifleri dal ve yapraklarıyla birlikte yerleştirilmiştir. Çiçeklerin üst kısmı uçları volütlü yarım daire formundaki silmeler üzerine yerleştirilmiş akant yapraklarıyla bezenmiştir.

Kitabenin altında, taşın alt kısmında kaideli bir vazanın içinden tek kökten çıkan iki dal arada oval boşluklar bırakacak şekilde birbirine sarılarak yükselir. Vazonun gövdesi soyut yaprak motifleriyle bezenmiştir. Alt kısımdaki dallar üzerinde lale ve yapraklar yer alırken dalların üst kısımlarında stilize çiçekler yapraklar ve orta kısmında gül motifi yer alır. Dalların uç kısımları, kitabenin alt satırını oluşturan kartuşun her iki tarafını dolduracak şekilde lale motifleriyle sonlandırılmıştır.

Eser No: 6

Fotoğraf No: 6

Çizim No: 6

Tarihi: H. 5 Rebiu'l-ahir 1213/ M. 16 Eylül 1798

Ait Olduğu Kişi: Aliye Hanım

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 131	21.5-21.510	

Tanımı: Başlık; Düz tepelikli başlık. Yüksek bir boyun bölgesinden sonra dışa doğru kavis yaparak tepesi düz bir tablayla son bulan kadın başlığıdır. Boyun bölümünün alt kısmında mine çiçeklerinden oluşan gerdanlık yer alır. Gerdanlığın üst kısmında soyut yapraklar ve bu yaprakların üst kısmında da bir buket şeklinde üç tane gonca gül yer almaktadır.

Gövde; Kitabe taş kenarlarından ince düz silmelerle sınırlandırılarak celi sülüs hatlı yazı şeritleri soldan sağa doğru düz bir şekilde, yatay silmelerin oluşturduğu çerçeveler içerisinde sekiz satır halinde verilmiştir. Alt ve üst satır kartuş şeklinde verilmiştir. Hüve'l-Hayyu'l Baki yazısı yuvarlak kemer formuyla sınırlandırılıp üzerine stilize edilmiş akant yaprakları yerleştirilmiştir. Yazının iki tarafına da simetrik şekilde lale motifi işlenmiştir.

Eser No: 7

Fotoğraf No: 7

Çizim No: 7

Tarihi: H. 1213 / M. 1798-1799

Ait Olduğu Kişi: Züleyha Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 226	23-44	19

Tanımı: Başlık; Baş taşı soğan şeklinde başlıklıdır. Baş taşında başlığın alt kısmındaki geniş alan dikey çizgilerle hareketlendirilirken üstteki soğan şeklinde bölümler yumurta dizisi motifiyle bezenmiştir.

Gövde; Baş taşının gövdesinde celi sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup "Hüve'l Hallaku'l-Baki" ifadesinin yer aldığı satır ve içerisinde vefat yılının da yazdığı satır kartuş şeklinde verilmiştir. Dikdörtgen şeklindeki satırlar içten dört taraftan da pahlanmıştır. Kitabenin her iki tarafı da yedi sıra halinde ince silmeyle çevrilmiştir.

Gövde kitabenin ikinci satırından başlayarak yukarıya doğru yoğun bir şekilde süslenmiştir. İki kenarda sütuncelerle çevrelenen taşın iç kısmı akant yaprakları, laleler ve palmetle bezenmiştir. Yapraklarıyla birlikte laleler en üst satırda kartuş şeklinde verilen kitabe girişinin üstünde simetrik olarak verilmiştir. Palmet ise kartuşun iç kısmında ters olarak ortada görünmektedir.

Gövdenin alt kısmında dua ifadesinin ve vefat yılının yer aldığı kartuş etrafı akant yapraklarıyla çevrilmiştir.

Eser No: 8

Fotoğraf No: 8

Çizim No: 8

Tarihi: H. 1222 / M. 1807-1808

Ait Olduğu Kişi: Mehmet Sadık Efendi

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 71	22-22	8

Tanımı: Başlık; Kırık.

Gövde; Celi sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen şeritlerle düzenlenmiştir. En üst ve en alt satır kartuş şeklindedir. Kartuş şeklinde düzenlenen üst satırda yaratıcının sıfatı olan “Hüve’l-Baki” ifadesinin iki yanına mine çiçeği işlenmiştir. Kartuşun üstüne akant yaprakları, sağ ve sol yanlarına ise simetrik olarak dallarıyla birlikte lale motifleri işlenmiştir.

Eser No: 9

Fotoğraf No: 9

Çizim No: 9

Tarihi: H. 21 Muharrem 1214 / M. 25 Haziran 1799

Ait Olduğu Kişi: Mehmet Ağa

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 155	31.5-32.5	12

Tanımı: Başlık; Baş taşı soğan şeklinde başlıklıdır.

Gövde: Baş taşı gövdesinde celi sülüs hatlı yatay yönde gelişen sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Üst ve alt satır kartuş şeklindedir. Kitabenin üstü uçları volütlü yarım daire kemer biçiminde silmelerle sınırlandırılmıştır. Silmelerin üstüne akant yaprakları, köşelerde oluşan alanlara ise simetrik olarak bir gövdeden çıkan iki dal üzerinde yapraklarıyla beraber işlenen laleler yerleştirilmiştir.

Eser No: 10

Fotoğraf No: 10

Çizim No: 10

Tarihi: Baş taşı olmadığı için tarihi bilinmemektedir.

Ait Olduğu Kişi: Bilinmiyor.

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Ayak Taşı	132	30-40	10

Tanımı: Başlık; Üçgen tepeliklidir.

Gövde; Ayak taşı alttan yukarı doğru hafifçe genişleyerek ters V şeklinde tepelikle sonlandırılmıştır. Yüzey taşın kenarlarından ince bir silmeyle, alt kısımdan ise kalın bir silmeyle sınırlandırılmıştır. Gövde eksenine selvi ağacı motifi yerleştirilmiştir. Selvinin iki tarafında aralarında üç tane oval boşluk bırakacak şekilde birbirine sarılarak yükselen üzüm salkımlarıyla beraber asma motifi görülür. Asma dalları ve üzüm salkımları birbirine simetrik olarak yerleştirilmiştir. Kubbe şeklinde bir silmeyle sınırlandırılan asma ağacı motifinin köşelerine simetrik lale motifleri, üzerine ise akant yaprakları işlenmiştir.

Eser No: 11

Fotoğraf No: 11

Çizim No: 11

Tarihi: H. 17 Cemâziye'1 –âhir 1219/ M. 23 Eylül 1804

Ait Olduğu Kişi: Afife Hanım

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	223	42-61	11.5

Tanımı: Başlık; Baş taşının başlığı bitkisel tepelik, ayak taşının başlığı üçgen tepeliktir. Baş taşında tepeliğin ortasına bir meyve kasesi ve içerisine dal ve yapraklarıyla birlikte iki tane üzüm salkımı işlenmiştir. Akant yapraklarıyla birlikte işlenmiş C-S kıvrımlarıyla çevrelenen tepelik tepede yelpaze şeklinde sıralanmış akant yaprak demetiyle taçlandırılmıştır. Meyve kasesinin üst kısmına tepeden aşağıya doğru sarkan, dizilmiş lale motiflerinden oluşan bir gerdanlık motifi yerleştirilmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen gövde yüzeyinde celi sülüs hatlı on bir satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki tuğra ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin iki kenarına sütunce motifleri yerleştirilmiştir. Kitabenin alt kısmı ters sivri kemer formundaki silmelerle çevrilmiştir. Silmelerin içerisine tarih ibaresinin iki yanına dal üzerine yerleştirilmiş gül motifleri işlenmiştir. Silmeler altta volütler yapmıştır. Volütlerin altına aşağıya doğru sarmış, palmet motifi işlenmiştir. Kitabenin üst satırında yer alan tuğra motifi C-S kıvrımları ile çevrenmiştir. Bu kıvrımlar yer yer inci dizisi ve akant yaprak motifleriyle bezenmiştir. Tuğranın üst bölümüne yelpaze şeklindeki akant yaprakları işlenmiştir. İki yanlara ise simetrik olarak yerleştirilmiş, dalları kurdele ile bağlanmış ve tek dal üzerinden yükselen güllerin olduğu motifler işlenmiştir. Gövdenin üst kısmına, tepeliğe geçiş bölümüne bir bordür yerleştirilmiştir. Bordürün içine üst kısmına meyveler yerleştirilmiş üç tane perde motifi işlenmiştir. Bordürün iki kenarına ise iki tane C kıvrımı arasına işlenmiş çiçek motifleri yerleştirilmiştir.

Eser No: 12

Fotoğraf No: 12

Çizim No: 12

Tarihi: H. 10 Muharrem 1224 / M. 25 Şubat 1809

Ait Olduğu Kişi: Ahmet Ataullah Efendi

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	131	25-27	11

Tanımı: Başlık; Kısa sarıklı kavuk. Başlığın çubuklarla hareketlendirilen bölümüne sağdan sola doğru eğimli, C-S kıvrımları ve yaprak motiflerinden oluşan bir süsleme işlenmiştir. Alttaki sarık kısmına ise ortada yaprak, sağ tarafta da gül motifi yerleştirilmiştir.

Gövde; Celi sülüs hatlı on dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üst satırdaki tuğra ve alt satırda yer alan tarih ibareleri kartuş şeklinde işlenmiştir. Tuğranın iki kenarına birer dal üzerinde yerleştirilmiş lale motifi işlenmiştir.

Eser No: 13

Fotoğraf No: 13

Çizim No: 13

Tarihi: Baş taşı olmadığı için bilinmemektedir.

Ait Olduğu Kişi: Bilinmiyor.

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Ayak Taşı	79	18.5-23	13

Tanımı: Başlık; Soğan şeklinde başlıklıdır.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen gövde üst ve alttan dilimli kemer görünümündedir. Gövde yüzeyi taşın kenarlarından ince bir silmeyle sınırlandırılmıştır. İçine zemine oturtulan kaideli ve kulplu bir vazo yerleştirilmiştir. Vazonun gövdesi soyut yaprak motifleriyle bezenmiştir. Vazonun ortasından yükselen selvinin yanlarına yine vazodan çıkan orkideler simetrik olarak işlenmiştir. Selvinin üst kısmının yanlarında ise aynı gövdeden çıkan iki dal üzerinde laleler simetrik olarak yerleştirilmiştir.

Eser No: 14

Fotoğraf No: 14

Çizim No: 14

Tarihi: Baş taşının alt kısmı kırık olduğu için tarihi bilinmemektedir.

Ait Olduğu Kişi: Bilinmiyor.

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 98	40.5-47	11

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik. C kıvrımlarının dönüşümlü olarak içe ve dışa dönük işlenmesiyle tepeliğin çerçevesi oluşturulmuştur. Kompozisyonun tepe kısmına, C kıvrımlarının iç kısımlarına ve kıvrımların birleştiği yerlere akant yaprakları yerleştirilmiştir. Tepedeki yaprakların ortasına inci motifi işlenmiştir. Tepeliğin ortasına tek bir gövdeden çıkan güller ve lale, yapraklarıyla birlikte buket şeklinde ters olarak yerleştirilmiştir. Etrafını çevreleyen C kıvrımları tepeliğin dış çerçevesinde olduğu gibi yer yer akant yapraklarla süslenmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru gittikçe genişleyen gövdenin alt kısmı kırıktır. Celi sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup üstteki "Hüve'l-Baki" ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. C kıvrımları ve akant yapraklarıyla çevrelenen kartuşun köşelerine hayali çiçekler simetrik olarak yerleştirilmiştir. Kitabenin etrafı ince silmelerle oluşturulan bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün içi üçer dilimli soyut yaprak motifleriyle bezenmiştir. İnce bordürün tepelikte birleşen üst kısmında daha kalın bir bordür yer almaktadır. Bordür kıvrık dal üzerine yerleştirilen lalelerle bezenmiştir.

Eser No: 15

Fotoğraf No: 15

Çizim No: 15

Tarihi: H. 27 Ramazan 1234 / M. 20 Temmuz 1819

Ait Olduğu Kişi: Hatice Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 140	34-42	9

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik. Baş taşının üçgen tepeliğinin kenarları kıvrımlar oluşturacak şekilde gövdeye doğru inmektedir. Tepede bir akant yaprağı ve bundan gelişen C-S şeklinde kıvrımlar yapan dallar yer almaktadır. Tepeliğin merkezinde kaideli bir vazo ve içerisinde tek gövdeden çıkan güller ve lale yer almaktadır.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen gövde üzerinde celi sülüs hatlı dokuz satır vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki "Hüve'l-Baki" ibaresi ve alttaki tarih satırı kartuş şeklinde işlenmiştir. "Hüve'l-Baki" yazısının etrafı yarım daire kemer şeklinde silmeyle çevrelenmiştir. Silmenin iki kenarına köşelere tek gövdeden çıkan dallar üzerinde yer alan iki adet gül simetrik olarak yerleştirilmiştir.

Eser No: 16

Fotoğraf No: 16

Çizim No: 16

Tarihi: H. 15 Cemâziye'l -evvel 1222 / M. 21 Temmuz 1807

Ait Olduğu Kişi: Raife Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	167	30-44
		6

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik. Baş taşının üçgen tepeliğinin kenarları kıvrımlar oluşturacak şekilde gövdeye doğru inmektedir. Tepede C-S şeklinde kıvrımlarla birlikte akant yaprakları yer almaktadır. Tepeliğin merkezine bir kökten çıkan laleler ve güller yerleştirilmiştir. Bu motiflerin etrafını ise zeminde akant yaprakları, yanlarda C kıvrımları çevrelemiştir. Tepeliğin sağ ve sol tarafına iki adet sütunce yerleştirilmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen taş yüzeyinde celi sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki iki satır ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklindedir. Üst iki satır altta C kıvrımları üzeri de yarım daire kemer formunda silmeyle çevrelenmiştir. Silmelerin kenarında oluşan köşeliklere uçları içe doğru eğimli, üzerinde bir gövdeden çıkan dallara işlenmiş üçer lale motifi yerleştirilmiştir. Gövdenin üst kısmına tepelikle birleşen bölüme bir bordür işlenmiştir. Bordürde üç tane meyve tabağı görülmektedir. Ortadaki meyve tabağında üzüm salkımı yapraklarıyla beraber işlenmiştir. Kenardaki meyve tabaklarının içinde ise yapraklarıyla birlikte nar meyvesi görülür.

Eser No: 17

Fotoğraf No: 17

Çizim No: 17

Tarihi: H. 10 Zilhicce 1227 / M. 14 Aralık 1812

Ait Olduğu Kişi: Hatice Hatun

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	171	30-49
		6

Tanımı: Başlık; Baş taşı bitkisel tepelik, ayak taşı soğan biçiminde başlık. Baş taşında tepelik C kıvrımlarının içe ve dışa dönük dönüşümlü kullanımı ile çerçeve oluşturulmuştur. C kıvrımlarının aralarına yer yer soyut yapraklar işlenerek tepe kısmı akant yapraklarıyla taçlandırılmıştır. Tepeliğin ortasına yerleştirilen vazo içerisine üç tane gül yapraklarıyla beraber işlenmiştir. Vazodaki gülleri dönüşümlü yerleştirilen C kıvrımları çevrelemiştir. C kıvrımlarının birleştiği yerlere soyut yapraklar yerleştirilerek süsleme programı zenginleştirilmiştir. Vazonun iki kenarında akant yapraklı C kıvrımları görülür.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen yüzeyde celi sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup üstteki "Hüve'l-Hallâku'l-Bâki" ibaresi ve alttaki dua ve tarih satırları kartuş şeklinde işlenmiştir. Satırları üstte yarım daire formunda silmeler, diğer taraflarda da ince silmelerle oluşturulan bordür çevrelemiştir. Bordürün içi soyut yapraklarla bezenmiştir. Bordürün üst kısmındaki köşelere C kıvrımları ve bunların üzerine tek gövdeden çıkan dallara yerleştirilmiş güller

simetrik olarak yerleştirilmiştir. Gövdenin tepelikle birleşen bölümünde iki sıra bordür yer alır. Daha ince tutulan alt bordüre üçer dilimli soyut yapraklar işlenmiştir. Üstteki bordüre yatay S şeklinde kıvrım yapan iki tane kıvrık dal ve bunların arasına soyut yapraklar işlenmiştir. Kıvrık dallar üzerine her bir tarafta ikişer tane olmak üzere toplam dört tane lale yerleştirilmiştir.

Eser No: 18

Fotoğraf No: 18

Çizim No: 18

Tarihi: H. 1219 / M. 1804-1805

Ait Olduğu Kişi: Zekiye Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	148	30-46
		12

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik. Tepeliğin kenarları C-S kıvrımları ile çevrelenerek tepede akant yapraklarıyla taçlandırılmıştır. Ortaya tek gövdeden çıkıp iki dala ayrılan lale motifleri yapraklarıyla birlikte yerleştirilmiştir. Lalelerin etrafı akant yapraklarıyla birlikte işlenen C-S kıvrımlarıyla simetrik olarak çevrelenmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen gövde yüzeyinde celi sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikkörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki tuğra ve alttaki dua ve tarih satırları kartuş şeklinde işlenmiştir. Tuğranın üst kısmını çevreleyen silmeye soyut yapraklar yerleştirilmiştir. Gövdenin sağ ve sol köşelerine bir daldan yükselen ikişer gül simetrik olarak yerleştirilmiştir.

Eser No: 19

Fotoğraf No: 19

Çizim No: 19

Tarihi: H. 10 Receb 1243 / M. 27 Ocak 1828

Ait Olduğu Kişi: Rukiye Hanım

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	186	36-51
		12

Tanımı: Başlık; Baş taşı bitkisel tepelik, ayak taşı üçgen tepelik. Baş taşında tepeliğin orta kısmına kaideli ve S kıvrımları biçiminde kulpu olan bir meyve kasesi yerleştirilmiştir. Kasenin gövdesi akant yapraklarıyla bezenmiştir. Kasenin içerisine kaseyi dolduracak şekilde büyükçe bir üzüm salkımı yerleştirilmiştir. Tepeliği kenarlarda içe dönük C kıvrımları tepede ise akant yaprakları çevrelemiştir. Kasenin yan alanları ise akant yaprakları ve uçları kıvrım yapmış dallarla bezenmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru gittikçe genişleyen gövde yüzeyine celi sülüs hatlı on üç satır yazı işlenmiştir. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup, üstteki "Hüve'l-Hayyu'l-Baki" yazısı ve alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Yuvarlak kemer formunda silmeyle çevrilen yazının yanları C kıvrımlarıyla çevrilmiştir. Gövde köşelerinde oluşan alanlara da tek bir gövdeden çıkıp ikiye ayrılan dallar üzerinde lale motifleri yerleştirilmiştir. Laleler biri taşın iç yüzeyine eğimli, diğeri de dış tarafa hafif eğimli olmak üzere simetrik olarak yerleştirilmiştir.

Eser No: 20

Fotoğraf No: 20

Çizim No: 20

Tarihi: H. 6 Rebülevvel 1256 / M. 8 Mayıs 1840

Ait Olduğu Kişi: Hatice Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 168.5	29-44.5	10

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik. Tepeliğin merkezine yaban enginarı ve üzerine kurdele motifi işlenmiştir. Kurdelenin sağ ve sol taraflarından aşağıya doğru sarkan laleler vardır. Kurdelenin üstünde buket halinde yaban enginarının yaprakları işlenmiştir. Gövdenin üst kısmında sağ ve sol taraflarda üstten aşağıya doğru sarkan enginar yapraklarıyla birleşecek şekilde kıvrılan enginar yaprakları görülmektedir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru gittikçe genişleyen taşın kenarları "S" biçiminde kıvrımlarla şekillendirilmiştir. Taşın kenar şekillerine uygun silmeler ile bir bordür oluşturulmuştur. Bordürün içerisi kıvrık dal motifi ile bezenmiştir. Gövde yüzeyinde celi sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki "Hüve'l-Hallâku'l-Bâki" satırı ve alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.

Eser No: 21

Fotoğraf No: 21

Çizim No: 21

Tarihi: H. 21 Receb 1239 / M. 22 Mart 1824

Ait Olduğu Kişi: Ayşe Hatun

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 113	33-43.5	11.5

Tanımı: Başlık; Bitkisel tepelik. C-S kıvrımları ile çevrelenen tepeliğin üst kısmı akant yapraklarıyla taçlandırılmıştır. Tepeliğin orta kısmına tek bir gövdeden çıkan dallar üzerine gül ve lale motifleri işlenmiştir. Gül motifleri sağa ve sola simetrik olarak işlenirken lale motifi eksene yerleştirilmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen taşın yüzeyinde celi sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki “Hüve'l-Baki” yazısı ve alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin üstü uçları volütlenmiş yarım daire kemer şeklinde silme çevrenmiştir. Köşelerde oluşan alanlara birer dal üzerine yerleştirilmiş lale motifi simetrik olarak işlenmiştir.

Eser No: 22

Fotoğraf No: 22

Çizim No: 22

Tarihi: H. 11 Rebiülevvel 1194 / M. 17 Mart 1780

Ait Olduğu Kişi: Mevsume Kadın

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 168	30-51	9

Tanımı: Başlık; Baş taşı, bitkisel tepelik. Ayak taşının başlığı kırıktır. Baş taşında C kıvrımları ile çevrenen tepeliğin üstü yelpaze şeklinde düzenlenmiş akant yaprakları ile taçlandırılmıştır. Tepeliğin orta kısmına zemine oturan kaideli bir meyve kasesi yerleştirilmiştir. Kasenin gövdesi akant yapraklarıyla bezenmiştir. Kasenin üzerine üç sıra halinde dizilmiş incir meyveleri yerleştirilmiştir. Kasenin iki tarafına bir ana gövde üzerinden iki dala ayrılan lale motifleri yerleştirilmiştir. Laleler simetrik olarak işlenmiştir. Kasenin etrafı C kıvrımları, akant yaprakları ile yüzeyi boş bırakmayacak şekilde doldurulmuştur. İncir motiflerinin hemen üzerindeki akant yapraklarının içine inci dizisi motifi yerleştirilmiştir.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen taşın yüzeyinde celi sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa hafif eğimli dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki “Hüvel-Hayyu'l-Baki” ifadesi ile alt satırdaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin üstü C kıvrımları ile çevrenen köşedeki alanlara bir dal üzerinde ikişer tane lale motifi simetrik olarak işlenmiştir.

Eser No: 23

Fotoğraf No: 23

Çizim No: 23

Tarihi: H. 25 Safer 1206 / M. 24 Ekim 1791

Ait Olduğu Kişi: Refia Hanım

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 191	37.5-56	14

Tanımı: Başlık; Baş taşı üçgen tepelik, ayak taşında gövdenin üst kısmı dilimli kemer şeklindedir ve gövdenin üstünde yumurta şeklinde bir tepelik vardır. Baş taşında tepeliğin ortasına bir meyve kasesine yerleştirilmiş üzüm salkımları işlenmiştir. Asma dal

ve yaprakları kasenin etrafını çevreleyecek biçimde işlenmiştir. Asmanın yaprakları volüt şeklinde içeri doğru kıvrım yapmıştır. Alınlığın kenarlarına yaprak motifleri ve C kıvrımları yerleştirilmiştir. Alınlık tepede yelpaze şeklide düzenlenmiş akant yaprak motifleriyle taçlandırılmıştır.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru çıktıkça genişleyen taşın yüzeyinde talik hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üstteki "Hüve'l-Hayyu'l-Baki" yazısı ile alt satırdaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin üst kısmı uçları volütlü yarım daire kemer biçiminde silmelerle çevriliyerek köşede oluşan alanlara lale motifleri yerleştirilmiştir. Laleler simetrik olup iki ayrı dal üzerinden yükselmektedir.

Eser No: 24

Fotoğraf No: 24

Çizim No: 24

Tarihi: Baş taşı olmadığı için tarihi bilinmemektedir.

Ait Olduğu Kişi: Bilinmiyor.

Ölçüleri (cm): Yükseklik En (alt-üst) Kalınlık

Ayak Taşı 73 73.5-36 11

Tanımı: Başlık; Kırık.

Gövde; Sandık mezarın kısa kenarının yüzeyinde her iki kenarı yaprak motifli buketle dolgulanmış dikdörtgen çerçeve yer alır. Çerçevenin oval silmeyle çevrili göbeğinde üzüm salkımlarının yer aldığı meyve kasesi bulunmaktadır. İnci dizileri ile süslenmiş kaidesi olan meyve kasesinin gövdesi dikey çizgilerle hareketlendirilerek ağız kısmı inci dizisi motifi ile bezenmiştir. Kasenin her iki tarafına da simetrik gül motifi yerleştirilmiştir. Kasenin üst kısmında asma dal ve yaprakları üzüm salkımlarını çevrelemiştir. Oval silmenin dış kısmına tek bir dal üzerinden yükselen dört tane lale motifi simetrik olarak işlenmiştir. Sanduka yüzeyinin üst kısmına iki sıra halinde bordür işlenmiştir. Alt sıradaki bordüre dalgalı bir hat üzerine yerleştirilen püskül motifleri yerleştirilmiştir. Üst sıradaki bordürün içerisine aralarına oval silmeler yerleştirilen akant yaprak motifleri yerleştirilmiştir. Sanduka kısmından kademeli olarak ayak taşına geçilir üst kısmı kırık olan taşın zeminine kaideli ve kulplu bir vazo yerleştirilmiştir. Vazonun her iki yanına da bir dal üzerinden yükselen gül motifleri başları aşağıya eğik şekilde işlenmiştir. Uçları volütlü "S" şeklinde kıvrımlar yapan kulpları olan vazonun kaidesine inci dizisi motifi işlenmiştir. Dikey çizgilerle hareketlendirilen vazonun gövdesine üstte inci dizisi motifi işlenmiştir. Ağız kısmı testere dişi motifi ile bezenen vazonun içinden gül ağacı motifi yükselir.

Eser No: 25

Fotoğraf No: 25

Çizim No: 25

Tarihi: Baş taşı olmadığı için tarihi bilinmemektedir.

Ait Olduğu Kişi: Bilinmiyor.

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Ayak Taşı 87	32-45	10

Tanımı: Başlık; Üçgen tepelik. Tepeliğin çevresi C-S kıvrımlarıyla çevrelenerek tepede içerisine inci motifi yerleştirilen akant yaprağıyla taçlandırılmıştır.

Gövde; Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen taşın yüzeyi kenarlardan ince bir silme ile sınırlandırılmıştır. Silmenin içerisine zemine oturan kaideli ve kulplu bir vazoye yerleştirilmiştir. Vazonun kaidesi C kıvrımı, kulpları S kıvrımları şeklinde bezenmiştir. Vazonun gövdesi akant yaprak motifleri ile bezenmiştir. Vazonun içinden yükselen gül ağacı taşın yüzeyini dolduracak biçimde işlenmiştir. Ağacın dalları arasında yer yer lale motifine yer verilmiştir. Gövdenin kenarlarına sütunce motifleri yerleştirilmiştir.

Eser No: 26

Fotoğraf No: 26

Çizim No: 26

Tarihi: H. 2 Cemâziyelevvel 1206/ M. 28 Aralık 1791

Ait Olduğu Kişi: Hatice Şerife Behiye Hanım

Ölçüleri (cm): Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı 206	45.5-43.5	18.5

Tanımı: Başlık; Baş taşı soğan şeklinde başlıklıdır. Baş taşında başlığın alt kısmındaki geniş alanın orta bölümüne soyut yaprak motifi yerleştirilmiştir. Bu motifin her iki tarafına simetrik olarak üzerleri kıvrık akant yapraklarıyla dolgulanmış yatay S kıvrımları yerleştirilmiştir. Kıvrık akant yaprakları üzerinden sağa ve sola eğimli simetrik lale motifleri işlenmiştir. Başlığın üst bölümüne ters şekilde yerleştirilmiş palmet motifi işlenmiştir.

Gövde; Celi sülüs hatlı dokuz satır vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üst satırdaki "Hüve'l-Hayyü'l-Baki" ifadesi ile alt iki satırdaki dua ve tarih ibareleri kartuş şeklinde işlenmiştir. "Hüve'l-Hayyü'l-Baki" ifadesinin hemen sağ alt tarafına bir daldan yükselen iki lale motifi işlenmiştir. Sol alt tarafa ise tek bir dal üzerinde gül motifi işlenmiştir. Kitabenin üst kısmı oval bir silme ile sınırlandırılarak silmenin üstüne ortada üçer dilimli yaprak motifleri yerleştirilmiştir. Köşede oluşan üçgen şeklindeki alanlarda ise simetrik olarak yerleştirilmiş tek bir gövdeden ayrılan iki ince dal üzerine işlenmiş lale motifleri vardır. Gövdenin üst kısmından başlığa geçişte bir sıra halinde düzenlenmiş yumurta dizisi motifi yerleştirilmiştir.

Eser No: 27

Fotoğraf No: 27

Çizim No: 27

Tarihi: H. 2 Cemâziyelevvel 1205 / M. 7 Ocak 1791

Ait Olduğu Kişi: Şerife Hatice Hanım

Ölçüleri (cm):	Yükseklik	En (alt-üst)	Kalınlık
Baş Taşı	211	40-42.5	20

Tanımı: Başlık; Baş taşı soğan şeklinde başlıklıdır. Baş taşında başlığın alt kısmındaki geniş bölüm silmelerle dikey dikdörtgenlere ayrılmıştır. Dikdörtgen alanların içerisine yumurta dizisi motifi yerleştirilmiştir. Bu bölümün üst kısmına daha küçük düzenlenmiş yumurta dizisi işlenmiştir. Üçgen şeklinde sonlandırılan üst bölümde ortada bir lale motifi ve her iki yanına simetrik yerleştirilmiş uçları yaprak motifli yatay "S" kıvrımları işlenmiştir.

Gövde; Baş taşının aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen yüzeyine celi sülüs hatlı on satır yazı işlenmiştir. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup üst satırdaki "Hüve'l-Hayyü'l-Baki" ifadesi ve alt iki satırdaki dua ve tarih ibareleri kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin üst kısmı oval bir silme ile sınırlandırılarak silmenin üzerine akant yaprak motifleri sıralanmıştır. Köşelerde oluşan alanlar silme içerisine alınarak içerisine tek bir gövdeden ayrılıp iki dal üzerinden yükselen lale motifleri işlenmiştir. Motifler simetrik olarak yerleştirilmiştir.

Gövdenin alt kısmı kademeli olarak daraltılarak aşağıya doğru oval bir silme ile sınırlandırılmıştır. Silmeden aşağıya doğru sarkan palmet motifi işlenmiştir.

Eser No: 28

Fotoğraf No: 28

Çizim No: 28

Tarihi: H. 27 Ramazan 1209 / M. 17 Nisan 1795

Ait Olduğu Kişi: Bilinmiyor.

Ölçüleri (cm):	Mezar (Uzun-Kısa kenar)	Gövde Yüksekliği (Kısa Kenar)
Sandık Mezar		63

Tanımı: Başlık; Kırık.

Gövde; Sandık mezarın baş taşının altındaki kısa kenarının ortasında merkezi bir rozet etrafında gelişen oval formda stilize edilmiş yaprak motifleri yer alır. Motifler iki sıra halinde düzenlenmiştir. Madalyon şeklindeki bu süslemenin hemen üstüne tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Taşın iki kenarına simetrik olarak uçlarına püskül motifi yerleştirilmiş dikey pano şeklindeki süslemeler yerleştirilmiştir. Silmelerle sınırlandırılan pano şeklindeki alanlara kaideli ve tek kulplu bir vazo içerisine yerleştirilmiş lale motifi işlenmiştir. Lalenin alt kısmına ve iki kenarına yine aynı vazodan çıkan stilize akant yaprakları işlenmiştir. Süslemelerin üst kısmına bir bordür yerleştirilmiştir. Bordürün içerisine ritmik olarak sıralanmış, ortasına inci motifi yerleştirilmiş akant yaprakları ve birbiriyle kesişen S kıvrımlarının oluşturduğu motifler işlenmiştir. Bordürün üstünde

kırık olan baş taşına ait kitabenin alt satırları görünmektedir. Celi sülüs hat ile yazılan satırlar dikkörtgen şeritler halinde düzenlenmiştir. Kitabenin kenarındaki üçgen şeklindeki alanlar, C-S kıvrımları, akant yaprakları ve akant yaprağı formundaki püsküllerle simetrik olarak bezenmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu araştırma, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda yer alan lale tasvirli mezar taşlarının sanatsal, tarihsel ve ikonografik özelliklerini inceleyerek, Türk-İslam sanatındaki estetik ve manevi yansımalarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma kapsamında farklı dönemlere ait mezar taşları üzerinde yapılan detaylı analizler, Osmanlı taş işçiliğinin teknik ve sanatsal gelişimini gözler önüne sermiştir. Lale Osmanlı sanatına en erken giren çiçeklerdendir. Anadolu'ya Türklerle birlikte gelen lale ve lale kültürü Türk tezyinatında 13. yüzyıldan itibaren stilize edilmiş olarak kullanılmaya başlanmıştır. (Ayvazoğlu, 1997, s. 108). Lalenin ebced hesabıyla Lafzatullah'a tekabül etmesi onun bezemede sıkça kullanılmasına neden olmuştur. (Doğanay, 2004, s. 137). Lalenin biçim ve tipleri zaman içinde değişime uğramıştır. 16. yüzyılda yuvarlağa yakın formlar gittikçe uzayarak 18. yüzyılda uzun kadehler çizilmeye başlanmıştır ve 19. yüzyılda rokoko üslupla birlikte yerini güle bırakarak kaybolmuştur. (Demiriz, 1986, s. 355).

Araştırma kapsamında incelenen 28 mezar taşından, tarihleri tespit edilebilen eserlerin 1791 ile 1840 yılları arasına tarihlendiği anlaşılmaktadır. Eserlerin dokuz tanesi 18. yüzyıl, on iki tanesi 19. yüzyıla aittir. Yedi tanesinin tarihi bilinmemektedir. Eserlerden yirmi üç tanesi baş taşı (Eser No: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27), üç tanesi ayak taşı (Eser No: 10, 13, 25), iki tanesi de (Eser No: 24, 28) sandık mezar kısa gövdesidir. Altı tanesi erkek (Eser No: 1, 5, 8, 9, 12, 27), on altı tanesi de kadın (Eser No: 2, 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 27) baş taşıdır. Kalan yedi tane taşın üç tanesinin baş taşı olmayan ayak taşı olması, 14 numaralı eserin gövde alt bölümünün kırık olması, iki tanesinin baş taşı olmayan sandık mezar kısa gövdesi olması nedeniyle cinsiyetleri tespit edilememiştir.

Lale motifi genellikle gövdenin üst köşeliklerinde (Eser No: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 16, 19, 21, 22, 23, 26, 27) görülmektedir. Dokuz eserde bitkisel tepelik içerisinde (Eser No: 4, 11, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22), iki eserde kıvrık dalla birlikte bordür içerisinde (Eser No: 14, 17) görülmektedir. 24 numaralı eserde madalyon şeklindeki panonun dış kısmına dört tane lale simetrik olarak yerleştirilmiştir. 28 numaralı eserde lale motifi vazo ile birlikte işlenmiştir.

Ön incelemeye aldığımız 303 tane mezar taşından 28 tanesinde görülen lale motifi oran olarak %8'e karşılık gelmektedir. Farklı bölgelerde lale motifi kullanım oranları il bazında şu şekilde tespit edilmiştir: Boyabat'ta %8 (Çal, 2015, s.149), Samsun'da %4 (Nefes, 2002, s. 194), Giresun'da %2 (Çal & İltar, 2011, s.49), Gölcük Değirmendere'de %1 (Tanık, 2016, s. 554), Erzurum'da %4 (Hanoğlu, 2006, s. 206), Kastamonu'da %2 (Çal & Çal, 2008, s.36) ve Trabzon'da %6 (Eren, 2011, s.644) oranında lale motifi kullanımı gözlemlenmiştir. Bu oranlar bölgedeki mezar taşlarındaki süsleme tercihleri hakkında genel bir fikir vermektedir. Trabzon'daki bir grup cami haziresinde ise, 18-20. Yüzyıla tarihlenen 31 mezar taşında (Eren, 2011, s. 644) benzer şekilde lale motiflerine rastlanmıştır. Ayrıca Antalya'nın Alanya Manavgat ilçelerindeki üçü baş taşı, üçü ayak taşı olmak üzere toplam 6 eserde (Keskin, 2019, s. 632) lale motifi tespit edilmiştir. .Bu veriler lale motifi kullanımının farklı coğrafi bölgelerdeki mezar taşlarında benzer biçimde yer aldığını ve

her bölgedeki kullanım oranlarını değerlendirdiğimizde belirli kültürel ve yerel farklılıkları yansıtabileceğini ortaya koymaktadır.

Mezar taşlarındaki lale motiflerinin estetik tasarımları, Osmanlı sanatında süsleme üsluplarının çeşitliliğini yansıtmaktadır. 16. yüzyıldan itibaren Osmanlı süsleme sanatında belirginleşen lale figürü, 18 ve 19. yüzyıllarda daha stilize ve natüralist formlarda işlenmiştir. Mezar taşlarında lale motifleri, genellikle C-S kıvrımları, akant yaprakları ve geometrik süslemelerle zenginleştirilmiş, dönemin sanatsal anlayışına uygun zarif kompozisyonlar oluşturulmuştur. Bu öğelerin, taş işçiliğinde incelikli bir sanatsal beceriyle bir araya getirildiği gözlemlenmiştir.

Mezar taşlarında estetik değer, sanatçıların lale motifini düzenlerken kullandıkları simetrik kompozisyonlar ve hat sanatıyla daha da zenginleşmiştir. Lale motifleri, bitkisel motiflerle uyum içinde işlenmiş, özellikle mezar taşlarının başlık ve kitabe çevrelerinde zarif süslemeler olarak kullanılmıştır. Bu süslemeler, sanatçıların estetik anlayışını ve dönemin sanatsal eğilimlerini yansıtan özgün eserler olarak değerlendirilmiştir.

Mezar taşlarının tarihlendirilmesi, 1791 ile 1840 yılları arasındaki zaman dilimini kapsamaktadır. Bu süreçte, Osmanlı İmparatorluğu'nun sanatsal üretimi, Batı etkileriyle birlikte barok ve rokoko üsluplarıyla zenginleşmiştir. Mezar taşlarında bu etkilerin görüldüğü estetik detaylar, Osmanlı sanatının değişen zevk anlayışını yansıtmaktadır. Lale motiflerinin klasik, stilize ve natüralist işleniş biçimleri, Osmanlı mezar taşı sanatının zengin estetik yelpazesini gözler önüne sermektedir. Osmanlı mezar taşı sanatında, taş işçiliğinin kalitesi ve zanaatkarların teknik ustalığı, dönemin sanatsal eğilimlerini açıkça yansıtmaktadır. Ayrıca taş işçiliğinde uygulanan yazıtlar, dönemin hat sanatının zirve eserlerinden örnekler sunmaktadır.

Araştırma sürecinde, taş işçiliği, hat sanatı ve süsleme teknikleri gibi disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiştir. Osmanlı dönemi mezar taşlarındaki lale motiflerinin estetik, tarihsel ve kültürel işlevlerinin çok boyutlu analiz edilmesi, sanat tarihi literatürüne önemli bir katkı sunmaktadır. Mezar taşlarında yer alan yazıtlar, tarihî şahsiyetlerin kimliklerini ve toplumsal statülerini belgelemekle kalmayıp, dönemin kültürel ve sanatsal birikimini de yansıtmaktadır. Ayrıca, sanat tarihi araştırmaları açısından İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nın sistematik olarak incelenmesi, Osmanlı mezar taşı sanatına ilişkin daha geniş kapsamlı karşılaştırmalı çalışmalar için temel teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'ndaki lale tasvirli mezar taşları, Osmanlı sanatının hem estetik hem de manevi boyutlarını yansıtan özgün kültürel miras örnekleridir. Bu eserlerin detaylı şekilde belgelenmesi ve gelecek nesillere aktarılması, Türk-İslam sanat tarihi araştırmalarına ılık tutacak önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Çalışmanın, sanat tarihi, kültürel miras ve arkeolojik araştırmalara katkı sağlaması ve gelecekteki benzer çalışmalara referans oluşturması beklenmektedir. Bu kapsamda, araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar, Türk-İslam sanatının sanatsal ve kültürel birikimini daha iyi anlamaya yönelik yeni akademik çalışmaların önünü açmaktadır. Mezar taşlarında kullanılan lale motiflerinin sanatsal ve dini anlamları, sanat tarihinin birçok disiplinini ilgilendiren çok yönlü incelemelerle daha kapsamlı şekilde ele alınmalıdır.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	* Bu çalışma Prof. Dr. M. Zeki İBRAHİMĞİL danışmanlığında 20.09.2019 tarihinde Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında tamamladığımız İstanbul Karacaahmet Mezarlığı 22 Numaralı Adadaki Mezar Taşları başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	* This study was prepared under the supervision of Prof. Dr. M. Zeki İBRAHİMĞİL, based on my doctoral dissertation titled "Tombstones on Block 22 of Karacaahmet Cemetery in Istanbul," which I completed on September 20, 2019, at the Department of Art History at the Gazi University Institute of Social Sciences. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to throughout the preparation of this study, and that all referenced studies are cited in the bibliography.
Plagiarism Checks	Yes – İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Kaynakça | References

- Akgül, S. (2011). Hayâlî'nin kasidelerinde lâle motifi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 333-340.
- Ayvazoglu, B. (1997). *Güller kitabı* (4. basım). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Baytop, T., & Kurnaz, C. (2003). Lale. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 27, ss. 79-81). Ankara: TDV Yayınları.
- Çal, H. (2015). *Boyabat mezar taşları*. Ankara: Boyabat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çal, H., & Çal, Ö. (2008). *Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi hazirelerindeki mezar taşları*. Ankara: Kastamonu Belediyesi Yayınları.
- Çal, H., & İltar, G. (2011). *Giresun İli Osmanlı mezar taşları*. Giresun: Giresun Valiliği Yayınları.
- Demiriz, Y. (1986). *Osmanlı kitap sanatında natüralist üslupta çiçekler*. İstanbul: Acar Matbaacılık.
- Derman, F. Ç. (2003). Lale. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 27, s. 81). Ankara: TDV Yayınları.
- Doğanay, A. (2004). Türklerde ahiret inancının mezar yapı ve bezemelerine tesiri. *Sanat ve İnanç*/2 (ss. 127-140). İstanbul: MSGSM Türk Sanat Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Eren, S. (2011). *Trabzon ili Gülbahar Hatun ve Tavanlı Camii hazireleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'ndaki mezar taşları* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Genç, M. (2022). İstanbul Karacaahmet Mezarlığı'nda yer alan sanatkâr mezar taşları hakkında bir değerlendirme. *Anasay*, 22, 151-175. <https://doi.org/10.33404/anasay.1171234>
- Hanoğlu, C. (2006). *Erzurum merkez'de cami hazirelerinde bulunan XVIII.-XIX. yy. mezar taşları* (Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Erzurum.
- İşli, N. (2001). Karacaahmet Mezarlığı. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 24, 375-377.
- Keskin, B. (2019). *Antalya'da Osmanlı dönemi mezar taşları: Alanya ve Manavgat ilçeleri* (Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Antalya.
- Nefes, E. (2002). *Samsun yöresinde bulunan mezar taşları* (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Samsun.
- Özkardaş, V. (2010). *İstanbul mezarlıklarının peyzaj planlama, tasarım ve bakım çalışmaları açısından incelenmesi: Karacaahmet Mezarlığı örneği* (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, S. (2021). Türkistan'dan günümüze pişmiş toprak kültüründe lâle. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 128(253), 323-344.
- Tanık, S. (2016). *Gölcük Değirmendere mezarlığı mezar taşları* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Ankara.

Ek- Fotoğraflar ve Çizimler

			
Foto 1: 1 numaralı mezar taşı	Çizim 1: 1 numaralı mezar taşı	Foto 2: 2 numaralı mezar taşı	Çizim 2: 2 numaralı mezar taşı
			
Foto 3: 3 numaralı mezar taşı	Çizim 3: 3 numaralı mezar taşı	Foto 4: 4 numaralı mezar taşı	Çizim 4: 4 numaralı mezar taşı

Foto 5:
5 numaralı mezar
taşı

Çizim 5:
5 numaralı mezar
taşı

Foto 6:
6 numaralı mezar
taşı

Çizim 6:
6 numaralı mezar
taşı

Foto 7:
7 numaralı mezar
taşı

Çizim 7:
7 numaralı mezar
taşı

Foto 8:
8 numaralı mezar
taşı

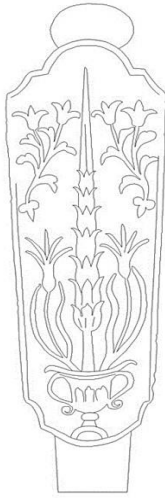
Çizim 8:
8 numaralı mezar
taşı

 Foto 9: 9 numaralı mezar taşı	 Çizim 9: 9 numaralı mezar taşı	 Foto 10: 10 numaralı mezar taşı	 Çizim 10: 10 numaralı mezar taşı
--	---	--	--

 Foto 11: 11 numaralı mezar taşı	 Çizim 11: 11 numaralı mezar taşı	 Foto 12: 12 numaralı mezar taşı	 Çizim 12: 12 numaralı mezar taşı
---	--	---	---

Foto 13:
13 numaralı mezar
taşı

Çizim 13:
13 numaralı mezar
taşı

Foto 14:
14 numaralı mezar
taşı

Çizim 14:
14 numaralı mezar
taşı

Foto 15:
15 numaralı mezar
taşı

Çizim 15:
15 numaralı mezar
taşı

Foto 16:
16 numaralı
mezar taşı

Çizim 16:
16 numaralı mezar
taşı

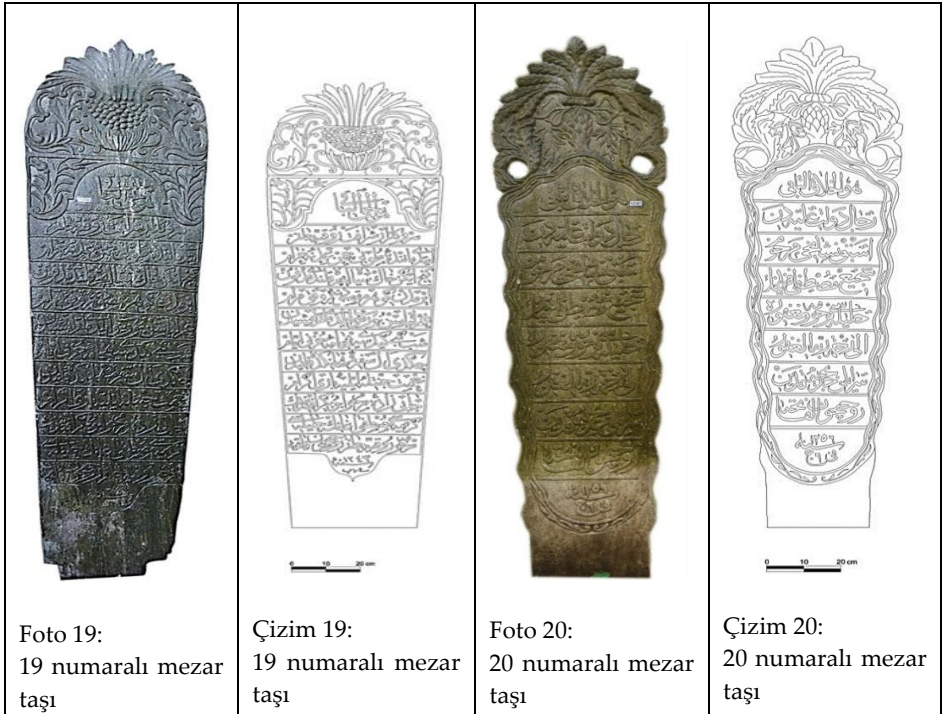
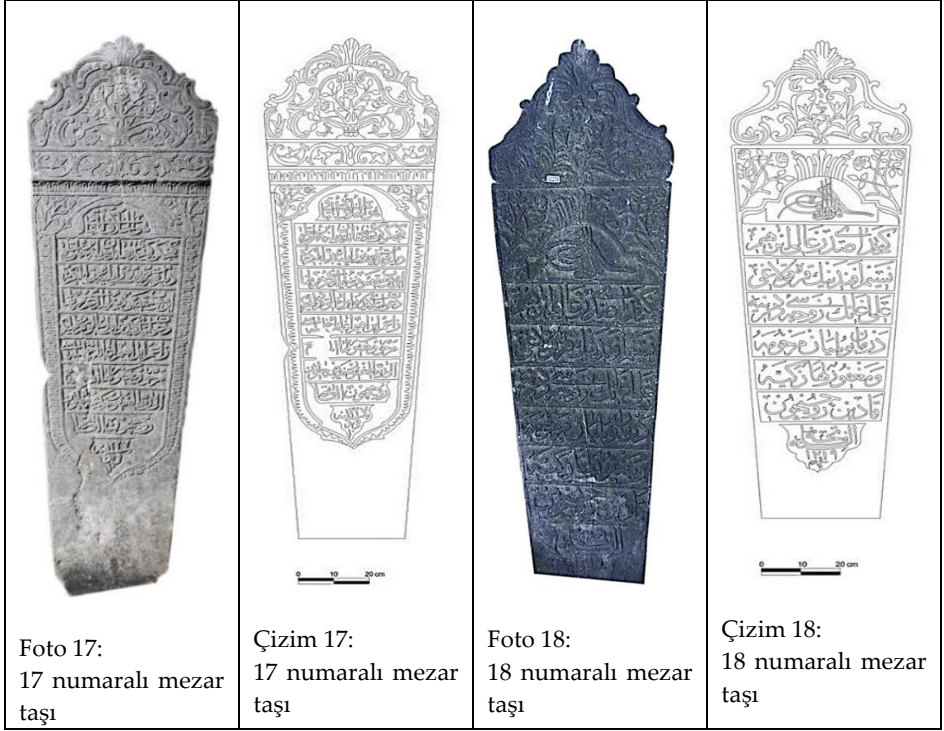
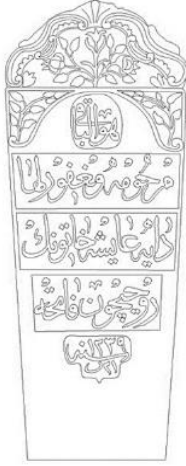

Foto 21:
21 numaralı mezar
taşı

Çizim 21:
21 numaralı mezar
taşı

0 10 20 cm

Foto 22:
22 numaralı mezar
taşı

Çizim 22
22 numaralı mezar
taşı

0 10 20 cm

Foto 23:
23 numaralı mezar
taşı

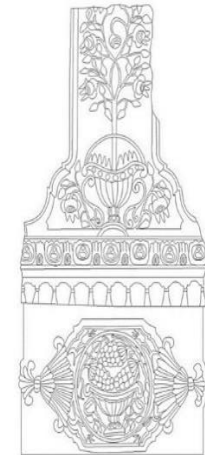

Çizim 23:
23 numaralı mezar
taşı

0 10 20 cm

Foto 24:
24 numaralı mezar
taşı

Çizim 24:
24 numaralı mezar
taşı

0 10 20 30 40 50 cm

			
Foto 25: 25 numaralı mezar taşı	Çizim 25: 25 numaralı mezar taşı	Foto 26: 26 numaralı mezar taşı	Çizim 26: 26 numaralı mezar taşı

			
Foto 27: 27 numaralı mezar taşı	Çizim 27: 27 numaralı mezar taşı	Foto 28: 28 numaralı mezar taşı	Çizim 28: 28 numaralı mezar taşı